

3. Шаповаленко Н. Оцінка впливу факторів доходу та відносних цін на зовнішньоторговельні потоки Економічний аналіз : зб. наук. праць / ТНЕУ; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: «Економічна думка», 2015. Том 19. № 1. С. 240-247.

УДК 658.153.8

А.І. Сіфурова, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ В ПРОЦЕСІ ОПТИМІЗАЦІЇ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Підвищення ефективності управління оборотним капіталом підприємств роздрібною торгівлю, враховуючи специфіку закупівель і продажів продовольчих товарів та строки залучення й погашення різних видів короткострокових кредитів, залежить від оптимізації структури позикових джерел оборотного капіталу на основі визначених параметрів системи управління товарними запасами торговельних підприємств.

Короткострокові позикові кошти займають високу питому вагу у фінансуванні більшості груп товарних запасів підприємств роздрібною торгівлю у вигляді короткострокового банківського кредиту, товарного (комерційного і вексельного) кредиту, поточної кредиторської заборгованості за поставлені товари.

Для стабільного та ефективного функціонування логістичної системи підприємств роздрібною торгівлю продовольчими товарами, першочергове значення має комплексна інтеграція матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, яка об'єднує: взаємопов'язані процеси стратегічного і оперативного планування обсягів закупівель різних груп продовольчих товарів, залежно від прогнозованого попиту; організацію їх транспортування, зберігання, сортування, комплектування, фасування, пакування, формування товарного асортименту; розробку форм та методів оптимального розміщення та викладення товарів в торговельних залах; контроль за граничними строками та швидкістю реалізації груп продовольчих товарів; аналіз ефективності сервісного обслуговування покупців.

Цільова функція мінімізації витрат, пов'язаних з управлінням товарними запасами, має вигляд:

$$C = (C_1 + C_2) \rightarrow \min , \quad (1)$$

де C – сукупні витрати, пов'язані з управлінням товарними запасами; C_1 – витрати, пов'язані із зберіганням запасів: іммобілізацією капіталу, інвестованого в запаси, складські витрати, витрати по страхуванню та ін.; C_2 – витрати, пов'язані із формуванням запасів: розміщенням замовлень, транспортуванням та витрати, пов'язані з дефіцитом запасів.

Знаходження оптимальних рівнів товарних запасів в розрізі продовольчих товарних груп (з урахуванням граничних строків їх реалізації) має важливе значення в процесі управління короткостроковим позиковими оборотним капіталом в торговельних підприємствах, тому що надає можливість визначити необхідну оптимальну суму та термін залучення короткострокових кредитів, потрібних підприємству торгівлі у конкретному періоді для фінансування оптимального обсягу товарних запасів.

Запропонований методичний інструментарій (див. табл. 1) допоможе підприємствам торгівлі розрахувати оптимальні параметри товарних запасів для кожної групи продовольчих товарів (з урахуванням прогнозованого попиту, граничних строків їх зберігання та реалізації) і відштовхуючись від цього, визначити оптимальний середній рівень товарних запасів (у натуральному та вартісному виразах), необхідних торговельному підприємству для фінансування за рахунок позикових коштів та подальшої ефективної реалізації у конкретному періоді.

Це підвищить ефективність процесу управління оборотним капіталом, що формується за рахунок короткострокових позикових джерел, який інтегрований в загальну логістичну систему управління підприємством торгівлі завдяки комплексному поєднанню матеріальних, фінансових та інформаційних потоків.

Методичний підхід до оптимізації кількісних та вартісних характеристик залученого короткострокового позикового капіталу та сформованого на цій основі диверсифікованого кредитного «кошика» за критеріями середньозваженої вартості та середньозваженого періоду використання позикових ресурсів, що ґрунтується на основі визначення відповідного оптимального рівня товарних запасів, в розрізі окремих продовольчих товарних груп, за критеріями середньозваженої операційної рентабельності та середньозваженого терміну реалізації середнього товарного запасу дозволить підприємствам торгівлі обґрунтувати:

- оптимальний обсяг та структуру товарних запасів у конкретному періоді, на основі розрахунку їх оптимальних параметрів в системі управління; кількісні та вартісні характеристики формування груп та підгруп запасів продовольчих товарів, залежно від прогнозованого попиту на них,

Таблиця 1 – Методичний інструментарій розрахунку оптимальних параметрів товарних запасів в системі управління

Оптимальні параметри системи управління товарними запасами	Методика розрахунку
1. Оптимальний рівень запасів (оптимальний розмір партії поставки) i -ої групи товарів, (нат. од., тис. грн), $Q_{omn\ i}^*$	$Q_{omn\ i}^* = \sqrt{\frac{2 \times C_2 \times S_i}{C_1}} = \sqrt{\frac{2 \times C_2}{C_1}} \times \sqrt{S_i};$ $\sqrt{\frac{2 \times C_2}{C_1}} = H; \quad Q_{omn}^* = H \times \sqrt{S}$
2. Оптимальна кількість поставок у визначений період (день, місяць, квартал, рік), (кількість), N_i^*	$N_i^* = \frac{S_i}{Q_i^*} = \frac{S_i}{H \times \sqrt{S_i}} = \frac{\sqrt{S_i}}{H}$
3. Оптимальний інтервал часу між поставками (лаг реалізації), (дні), t_i^*	$t_i^* = \frac{365}{N_i^*} = 365 \times \frac{H}{\sqrt{S_i}}$
4. Середній рівень запасу i -ої групи товарів, (нат. од., тис. грн), $\bar{Q}_i^*$	$\bar{Q}_i^* = \frac{Q_{omn\ i}^*}{2} = \frac{H \times \sqrt{S_i}}{2}$
5. Обсяг реалізації товарів даної товарної групи в день, (нат. од., тис. грн), q_i	q_i (визначається на основі вивчення споживчого попиту)
6. Період (лаг) поставки, дні, t_{n_i}	t_{n_i} (визначається в угодах про постачання товарів)
7. Точка замовлення, (нат. од., тис. грн), Q_{o_i}	$Q_{o_i} = t_{n_i} \times q_i$

питомої ваги в загальному обсязі та граничних строків реалізації; середньозважений термін реалізації середнього товарного запасу (в днях) та середньозважену операційну рентабельність реалізації середнього товарного запасу за групами ($y\%$) в конкретному періоді (день, місяць, рік);

- необхідний оптимальний обсяг короткострокового оборотного капіталу, який потрібно залучити з диверсифікованих позикових джерел фінансування; оптимізувати структуру позикового оборотного капіталу за критерієм середньозваженого періоду позики, який повинен дорівнювати або перевищувати середньозважений термін реалізації середнього товарного запасу; за критерієм середньозваженої вартості кредитних ресурсів, яка повинна дорівнювати або бути нижчою за середньозважену операційну рентабельність реалізації середнього товарного запасу в конкретному періоді.